

Plezališča v bivališčih ptic

Sovam in plezalcem so vseč iste stene!

Besedilo in Fotografiji: Tomaž Mihelič

Slovenija je eden izmed tistih srečnih kotičkov sveta, v katerih je prosto gibanje v naravi priznано kot splošna ljudska blaginja, pravica vseh. Seveda imamo za takšno ureditev svoje zgodovinske razloge, poleg njih pa je verjetno na to odločitev vplivalo tudi stanje slovenske narave, ki nas obdaja.

Njena obdarjenost in ohranjenost sta vsaj malo pripomogli k zaustavitvi preprirov o tem, čigavo je kaj, saj je bilo vsega za vse dovolj. In ravno zdaj, ko smo se vsi dodobra navadili na to svobodo gibanja, so se kot strela z jasnega pojavile raznovrstne naravovarstvene omejitve, ki so sprožile veliko po-

Osapska stena

lemik, pogosto polnih močnega čustvenega naboja. Podobno kot svoboda gibanja pa ima tudi rojstvo omejitev svoje razloge; ti so se verjetno najočitneje pokazali v polemiki o plezališčih in varstvu ptic, ki gnezdiijo v skalnih stenah.

Plezališča so v Sloveniji zaživela razmeroma pozno. Večina jih je bila urejenih v osemdesetih in devetdesetih letih. Takrat se je Slovenija srečala z novo vrsto posega v naravo. Sprememba, ki je bila deležna osapska skalna stena ob zgraditvi, se je pokazala predvsem v dveh stvareh. Obraslost stene in njenega vznožja z vegetacijo (npr. z bršljanom) se je občutno zmanjšala, poleg tega pa so skalovja, ki jih človek v preteklosti sploh ni obiskoval, zaradi plezališča postala zelo obljudena. Obiski ljudi pa niso bili samo številni. Za športno plezanje kot dejavnost je značilno dolgotrajno zadrževanje v steni ali pod njo, navadno večino dneva ali vsaj več ur. Omenjeni spremembi sta bili seveda novost za večino živali s skalnih sten, na kateri pa se je uspelo prilagoditi le nekaterim.

Pojav se je najočitneje pokazal na primeru velike uharice, pri kateri je v Sloveniji znanih več primerov prekinitve gnezdenja, povezanih z začetkom rednega pojavljanja ljudi v steni. Dodaten razlog, da je vpliv graditve plezališč na to vrsto tako močan, verjetno izhaja iz istih zahtev, ki jih imajo

sova pri izbiri gnezdišča in plezalci pri snovanju plezališč. Oboji si želijo podobne, razmeroma visoke, navpične ali previsne, suhe ter razčlenjene stene. Posledica istih zahtev je bila, da se je plezanje pojavilo v velikem deležu gnezdišč velike uharice v JZ Sloveniji, kjer je ta vrsta najbolj razširjena.

Primeri z veliko uharico kažejo, da ima gibanje ljudi v naravi lahko negativen vpliv predvsem, kadar se pojavljajo pogosto in v velikem številu. Ob upoštevanju naraščanja števila obiskovalcev v naravi se je zato pokazala nujnost pozornega umeščanja človekovih dejavnosti v naravo, še posebno tistih, pri katerih se pričakuje večjo frekventnost obiskovalcev. Samo ob predhodnem natančnem pregledu možnih vplivov nove človekove dejavnosti v naravi se bo moč izogniti napakam iz preteklosti. Idealno bi torej bilo, če bi se ljudje usmerjali na lokacije (poti, plezališča ...), katerih vpliv na naravo bi bil prej preverjen. Dodaten trud, ki bi ga bilo treba vložiti v takšno ureditev, pa bi gotovo pokazal sadove že v bližnji prihodnosti. ●

Opomba: Ker smo bili v zadnjem času velikokrat priča napačnemu tolmačenju dogajanj z veliko uharico v osapski dolini, podajam še spodnji opis.

Po začetku plezanja v Veliki steni nad Ospom leta 1977 ter razmahu te dejavnosti v začetku osemdesetih let je velika uharica kot gnezdilka leta 1983 zapustila steno in se premaknila v Mišjo peč. Po prihodu plezalcev v Mišjo peč leta 1986 par v območju osapskih sten že istega leta ni več gnezdil, čeprav se je v stenah zadrževal do leta 1999 (predvsem na desnem delu Velike stene). V Osapski dolini je bilo sicer najdeno še eno gnezdišče velike uharice, za katero se je v začetku predvidevalo, da pripada paru iz osapskih sten (nekateri to trdijo še danes). Šele več popisov gnezdišč je pokazalo, da to gnezdišče pripada drugemu paru, saj je bilo hkrati potrjeno svatovanje obeh parov v medsebojni oddaljenosti komaj kilometra. V zimi 1999/2000 se je redno zadrževanje velike uharice v Veliki steni dokončno končalo in se še danes ni obnovilo.